

Tanel Kiik
minister
Sotsiaalministeerium

Marika Priske
kantsler
Sotsiaalministeerium

Egon Veermäe
peadirektor
Sotsiaalkindlustusamet

ASUTUSESISESEKS KASUTAMISEKS
Teabevaldaja: Riigikontroll
Juurdepääsupiirang 5.07.2019 - 31.08.2019
Alus: AvTS § 35 lg 2 p 2

Meie 5.07.2019 nr 2-1/80018/21

Märgukiri auditi „Riigi 2018. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsus ja tehingute seaduslikkus“ tulemuste kohta Sotsiaalministeeriumi valitsemisalas

Austatud sotsiaalminister, kantsler ja peadirektor

Riigikontroll tegi riigi 2018. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsusele ja tehingute seaduslikkusele hinnangu andmiseks audititoiminguid ministeeriumides ja nende valitsemisalas asutustes ning Riigikantseleis määral, mis oli vajalik, et veenduda riigi seisukohalt oluliste finantsaruannete kirjade õigsuses ning oluliste majandustehingute seaduslikkuses.

Sellest lähtudes koostab Riigikontroll ühe auditiaruande riigi kohta tervikuna. Ministeeriume ja Riigikantseleid teavitatakse nende valitsemisalas tehtud audititoimingute tulemustest märgukirjaga.

Auditi käigus tegid audiitorid Sotsiaalministeeriumi valitsemisalas 2018. aasta septembrist kuni 2019. aasta juunini järgmisi audititoiminguid:

- kontrollisid valitsemisala 2018. aasta riigieelarve täitmise aruande õigsust;
- kontrollisid riigi seisukohast oluliste tehingute vastavust riigieelarve seadustele ja nende tehingute raamatupidamises kajastamise õigsust ning sisekontrollisüsteemi toimimist järgmistes valdkondades:
 - toetuste saamine,
 - sotsiaaltoetuste andmine Sotsiaalkindlustusametis,
 - muude toetuste andmine,
 - tööjõukulude arvestus,
 - majandamiskulude tegemine,
 - tehingud põhivaraga,
 - pensionieraldiste arvestus,
 - maksude edasiandmine;

- tegid varem infosüsteemi SKAIS1 usaldusvärsuse kohta tehtud tähelepanekute täitmise järelkontrolli. Kontrolli tulemused on toodud märgukirja lisas;
- tutvusid korruptsiooni ennetamiseks loodud sisekontrollisüsteemiga. Riigikontroll käsitleb teemat üldistatuna auditiaruandes, mistõttu ei ole käesolevas märgukirjas sellest kirjutatud. Info Sotsiaalministeeriumi sisekontrollisüsteemist saadud ülevaate kohta on edastatud ministeeriumi korruptsiooni ennetamist koordineerivale isikule ja auditi kontaktisikule;
- kontrollisid, kas tehingute tegemisel seotud isikutega, kes on määratletud avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendis, on kinni peetud toimingupiirangust korruptsioonivastase seaduse mõistes. Sama kontrolliti ka toetuse andmise (v.a sotsiaaltoetuste andmise) tehingute auditeerimisel.

Tehingute seaduslikkus äriühingus ja sihtasutustes

Riigikontrolli juhendamisel auditeerisid avaliku sektori vandeaudiitorid riigihangete seaduse järgimist 2018. aastal Sotsiaalministeeriumi valitsemisel olevas aktsiaseltsis Hoolekandeteenused ning sihtasutustes Tartu Ülikooli Kliinikum, Põhja-Eesti Regionaalhaigla ja Viljandi Haigla, kus Sotsiaalministeerium teostab asutajaõigusi.

Vandeaudiitorite ülesanne oli hinnata, kas äriühing ja sihtasutused on loonud hanketegevuse korraldamiseks riigihangete seaduse nõudeid järgiva sisekontrollisüsteemi ning kas auditeeritud perioodil on järgitud asjade ostmisel, teenuste tellimisel, ideekonkursside korraldamisel, ehitustööde tellimisel ning ehitustööde ja teenuste kontsessioonide andmisel riigihangete seaduses sätestatud üldpõhimõtteid ja nõudeid.

Auditite tulemusena selgus, et auditeeritud üksused on enamasti loonud hanketegevuse korraldamiseks riigihangete seaduse nõudeid järgiva sisekontrollisüsteemi. Sisekontrollisüsteemi täiustamise kohta andis vandeaudiitor soovitusi ASile Hoolekandeteenused, SA-le Põhja-Eesti Regionaalhaigla ja SA-le Tartu Ülikooli Kliinikum ja tema tütaretttevõtjatele. Kliinikumi tütaretttevõtjas ASis Põlva Haigla kehtestatud sisekontrollisüsteem ei reguleeri sotsiaal- ja eriteenuste tellimist ning puudub hankekomisjoni koosolekute protokollimise nõue.

SA Viljandi Haigla oli auditeeritud perioodil üldjuhul järginud riigihangete seadust. Tegemata hankeid tuvastati aktsiaseltsis Hoolekandeteenused, SAs Põhja-Eesti Regionaalhaigla ja SAs Tartu Ülikooli Kliinikum ning kliinikumi tütaretttevõtjates.

Nagu ka varasematel aastatel, tegi Tartu Ülikooli Kliinikumi vandeaudiitor märkuse ka 2018. aastal tegemata hankemenetluste kohta. Hankemenetlust (sh lihthankemenetlusi) korraldamata tehti ostutehinguid hinnanguliselt 4,2 miljoni euro eest (üle miljoni euro enam kui eelmisel aastal). Lisaks tõi audiitor välja, et 0,6 miljoni euro eest sooritati alla riigihanke piirmäära ostusid, mille puhul ei järgitud kliinikumis kehtestatud sisekorda. Ostusid oma tütaretttevõtjalt oli tehtud 0,4 miljoni euro eest ilma hankemenetlust korraldamata.

Ostusid tütaretttevõtjate vahel ja ostusid emaettevõtjalt ilma hankemenetlust korraldamata tehti ka tütaretttevõtjates hinnanguliselt kokku 1,75 miljoni euro eest. Ostusid tütaretttevõtjalt ja tütaretttevõtjate vahel on käsitletud nn sisetehingutena, kuid seejuures ei olnud analüüsitud, kas ostud võrgustatud haiglate vahel on käsitletavad sisetehingutena riigihangete seaduse mõistes, mille puhul ei ole vaja hankijal hankemenetlusi korraldada.

Sarnaselt varasemate aastatega tõi vandeaudiitor välja, et lisaks tehti ilma hankemenetlust (sh lihthankemenetlusi) korraldamata ostutehinguid kliinikumi tütaretttevõtjas ASis Valga Haigla 0,85 miljoni euro eest, ASis Lõuna-Eesti Haigla 0,37 miljoni, ASis Põlva Haigla 0,33 miljoni ja SAs Tartu Kiirabi 0,18 miljoni euro eest. Nimetatud tütaretttevõtjad ei ole alati järginud alla riigihanke piirmäära ostude tegemisel ka enda kehtestatud hankekorra nõudeid.

Nii SAs Tartu ülikooli Kliinikum kui ka kõigis tema tütaretevõtetes leiti puudusi ka tehtud hankemenetluste korraldamisel (nt esitati registrile andmed hilinemisega, mõnel juhul ei vastanud hankeleping hankedokumentides esitatud nõuetele, hankekomisjoni tööd ei protokollitud, hankemenetluse korraldamisel ei järgitud tähtaegu). Samuti esines läbivalt olukordi, kus raamlepingute alusel 12 kuu jooksul sõlmitud hankelepingute kohta oli teave kogumata ja registrile õigel ajal esitamata.

AS Hoolekandeteenused oli ostusid teinud ilma hankemenetlust korraldamata 0,45 miljoni euro eest.

Nagu ka eelmisel aastal selgus SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla hanketegevuse kontrollimisel, et sihtasutus oli riigihangete seaduses ettenähtud hankemenetlust korraldamata teinud 2018. aastal ostutehinguid 1,2 miljoni euro eest. Võrreldes eelmise aastaga on hankemenetlusteta ostude sooritamine vähenenud poole võrra, seega on sihtasutuses paranenud riigihangete seaduse järgimine. Korraldatud hangete auditeerimisel tuvastati, et ühel rahvusvahelisel riigihankel oli pakkumuste esitamiseks antud ebamõistlikult lühike aeg (veidi üle kahe tööpäeva), mis on konkurentsi piirav ega võimalda seda efektiivselt ära kasutada.

Riigikontrolli soovitused sotsiaalministrile:

- kohustada äriühingu ja sihtasutuste nõukogusid tegema regulaarset järelevalvet juhatuse tegevuse üle seoses riigihangete seaduse nõuete järgimisega;
- koostöös rahandusministriga analüüsida, kas võrgustatud haiglate omavahelised tehingud on käsitletavad sisetehingutena riigihangete seaduse mõistes, mille puhul ei ole vaja hankijal hankemenetlusi korraldada.

Puudused sotsiaaltoetuste andmise valdkonnas

Sarnaselt eelmise aasta auditiga tuvastati ka 2018. aasta auditis probleeme sotsiaaltoetuste andmise valdkonnas, kus puudused infosüsteemis ja sisekontrollisüsteemis põhjustavad vigu toetuste arvestamisel. Jätakuvalt oli puudulik ka sotsiaaltoetuste andmisega seotud nõuete ja kohustiste inventuur.

Riigikontrolli soovitus Sotsiaalministeeriumi kantslerile: koostöös Sotsiaalkindlustusameti juhtkonnaga tagada alltoodud soovitude täitmine.

1. Sotsiaalkaitse infosüsteem (SKAIS1) ei arvutanud kindlustusosaku väärtust õigesti

Vanaduspensionari kulu kontrollimisel tuvastas Riigikontroll, et SKAIS ei arvutanud isikutele, kellele määrati pension aastal 2018 ning kes olid liitunud kogumispensioniga ja saanud enne pensioni määramist sotsiaalmaksuga maksustatavat tulu, 2017. aasta või 2018. aasta kindlustusosaku väärtust õigesti. Nimelt oli SKAIS neile isikutele pensioni määramisel arvutanud kindlustusosaku isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa põhjal, mitte aga isikustatud sotsiaalmaksu riikliku pensionikindlustuse osa põhjal, nagu nõuab sotsiaalministri määrus nr 164 „Pensionikindlustuse kindlustusosaku ja kindlustusosa arvutamise juhend“.

Eelneva tõttu ei määratud isikutele pensioni õiges summas ning ei arvestatud ega makstud määramise kuust kuni järgmise indekseerimise ja ümberarvutamiseni pensioni õiges summas. Isikutele maksti pensioni rohkem, kui neil oli õigus saada.

SKA selgituse järgi oli tegemist programmi SKAIS veaga, kuna programm ei läinud pärast ajutist süsteemipiirangut üle õigele arvestamismetoodikale ning ei võtnud arvesse II sambaga liitumist. Ka SKA töötajad ei olnud pärast arvestamismetoodika muutust arvestamise valemide SKAISis üle kontrollinud. Pärast seda kui Riigikontroll vea tuvastas, tegi amet parandused ning 01.04.2019. aastal toimunud indekseerimise järel muutusid ameti selgitusel õigeks kõigile pensionäridele, kes

olid 2018. aastal teeninud sotsiaalmaksuga maksutavat tulu ja liitunud kogumispensioniga, arvestatud pensionid.

Amet selgitas välja, et 2018. aastal määrati pension vales summas 3576 inimesele ja 2019. aasta I kvartali jooksul 1160 inimesele, kes olid liitunud II sambaga. Kuigi vead olid ebaolulistest summades, viitab nende esinemine puudustele arvestussüsteemis.

Ameti selgitusel on programmivead parandatud alates 2019. aasta juunist.

Riigikontrolli soovitus Sotsiaalkindlustusameti peadirektorile: nõuda, et toetuste arvestamisel toimuvate muudatuste korral kontrollitaks SKAISi arvestusvalemite õigsust, et tagada toetuste õige arvestus.

2. SKA ei olnud arvutanud pensioni määramisel ühe aasta eest kindlustusosakut

Ennetähtaegse vanaduspensioni kulu kontrollimisel tuvastas Riigikontroll juhtumid, kus ühele isikule määrati pension märtsis 2018 ning teisele isikule septembris 2018, kuid neile ei olnud arvatud pensioni määramisel kindlustusosakut vastavalt 2017. aasta ja 2018. aasta eest. Eelneva tõttu määrati, arvestati ja maksti nendele isikutele kuni järgmise indekseerimiseni pensioni väiksemas summas, kui neil oli õigus saada.

SKA selgituse järgi ei olnud menetlejad pensioni määramisel TSMi (residendist füüsilisele isikule tehtud väljamaksete, kinnipidamiste ja maksude tõend) kõiki andmeid SKAISi laadinud.

Riigikontrolli soovitus Sotsiaalkindlustusameti peadirektorile: täiendada sisekontrollisüsteemi selliselt, et pensioni määramisel kontrollitaks, et kõik andmed on arvesse võetud.

3. SKA rakendab füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsenud isikutele vanaduspensioni määramisel erisust, mida seadus ette ei näe

Vanaduspensioni kulu kontrollimisel tuvastas Riigikontroll, et isikutele, kes enne vanaduspensionile jäämist tegutsesid füüsilisest isikust ettevõtjatena (FIE) ja jäid pensionile enne 1. aprilli, on vanaduspensioni esmamääramisel rakendatud erisust, mida ei ole riiklikus pensionikindlustuse seaduses ega sotsiaalministri määruses nr 164 „Pensionikindlustuse kindlustusosaku ja kindlustusosa arvutamise juhend“ ette nähtud. Nimelt võetakse enne 1. aprilli määratud pensionide puhul kindlustusosaku arvutamisel arvesse viimase aasta avansiliselt tasutud sotsiaalmaks ainult osaliselt ehk 9/12 ulatuses. FIEde tegelikult tasutud sotsiaalmaks selgub pärast tuludeklaratsioonide esitamist 1. aprillil, kuid jaanuari-märtsi eest arvestatud pensioni enam tagasiulatuvalt ei korrigeerita. FIEdele, kellele määratakse vanaduspension pärast tegelikult tasutud sotsiaalmaksu andmete selgumist, võetakse eelneva aasta tegelikult tasutud sotsiaalmaks arvesse täies ulatuses.

SKA selgituse järgi on infosüsteemis rakendatud piirangut, et vältida enammakseid. SKA on arutanud Sotsiaalministeeriumiga võimalust kehtestada sotsiaalmaksuga seoses detailsemad arvestusreeglid pensioni kindlustusosaku arvestamiseks.

Riigikontrolli hinnangul on oluline kohelda pensioni saajaid võrdselt ehk kõigil pensionide esmamääramistel tuleb lähtuda kehtivatest õigusaktidest.

Riigikontrolli soovitus Sotsiaalkindlustusameti peadirektorile: tagada, et pensioni määramine oleks kooskõlas riikliku pensionikindlustuse seadusega.

4. Vanemahüvitise arvestamise sisekontrollisüsteem SKAs vajab endiselt täiendamist

Riigikontroll tuvastas 2018. aasta auditis kaks juhtumit, mil SKA ei olnud isikule arvestatud vanemahüvitist vähendanud, kuigi isik oli teeninud sotsiaalmaksuga maksustatavat tulu rohkem kui pool vanemahüvitise ülempiirist. Arvestatud vanemahüvitise summat oleks tulnud ühel juhul vähendada 460 euro võrra (bruto) ja teisel juhul 3301 euro võrra (bruto). SKA selgituse järgi oli esimesel juhul tegemist menetleja tähelepanematuses igakuise sotsiaalmaksude päringu töötlemisel ja teisel juhul tähelepanematuses vanemahüvitise määramisel.

Ka eelmise aasta auditis tuvastas Riigikontroll, et SKAs oli isikutele arvestatud ja makstud vanemahüvitist neile määratud vanemahüvitise summas, mitte ümber arvutatud (vähendatud) summas. SKA selgituse järgi täiendati sisekontrollisüsteemi ja telliti pärast eelmises auditis vanemahüvitise ümberarvutamisel tehtud vigade tuvastamist kvartaalne kontrollpäring, mille abil tuvastada, et vanemahüvitist tuleb vähendada.

2018. aasta auditis selgus, et oktoobris 2018 ei olnud jõudnud see kontrollpäring perehüvitiste spetsialistideni, kelle ülesanne on päringut töödelda, vaid ainult järelevalve spetsialistideni, kes kontrollivad pisteliselt päringute töötlemist. Eelneva tõttu ei tuvastatud õigel ajal ka seda, et vanemahüvitise määramisel augustis 2018 ei olnud perehüvitiste spetsialist vähendanud vanemahüvitise summat (ülal käsitletud teine juhtum). Jaanuaris 2019 sai SKA järgmise kontrollpäringu, mis saadeti ka perehüvitiste spetsialistidele, ning siis tuvastas vea järelevalve spetsialist, kes edastas selle perehüvitiste spetsialistile. Riigikontrolli hinnangul on kirjeldatud sisekontrollielemendi toimimine oluline, et tuvastada enammaksed ja need tagasi nõuda.

Riigikontrolli arvates viitavad eelkirjeldatud juhtumid endiselt puudustele vanemahüvitise arvestamise sisekontrollisüsteemis ja need põhjustavad enammakseid.

Riigikontrolli soovitus Sotsiaalkindlustusameti peadirektorile: täiendada sisekontrollisüsteemi selliselt, et oleks tagatud vanemahüvitise õige arvestus ning vead arvestamisel tuvastataks õigel ajal ja kontrollpäringud jõuaksid õigel ajal vastavate töötajateni, et vältida enammakseid.

5. Riigipoolse sotsiaalmaksu maksmisel ei olnud SKA kontrollinud, kas isiku eest tuleb endiselt sotsiaalmaksu maksta

Sotsiaalkindlustusamet maksab teatud erijuhtudel isikute, sh ravikindlustatud isiku ülalpeetava abikaasa eest sotsiaalmaksu, et tagada nende pensioni- ja ravikindlustus. Riigikontroll tuvastas, et SKA kontrollib abielu kehtivust rahvastikuregistrist ainult määramisel, kuid ei kontrolli, kas ravikindlustatud isik ja isik, kelle eest SKA maksab sotsiaalmaksu (ülalpeetav abikaasa), on endiselt abielus. See aga võib tekitada SKA-le põhjendamatuid kulusid, kuna lahutamise korral ei tule ametil ülalpeetava abikaasa eest enam sotsiaalmaksu maksta.

Riigikontroll tuvastas auditi käigus juhtumi, kus SKA oli maksnud isiku eest alusetult sotsiaalmaksu nelja kuu vältel pärast lahutust. Riigipoolse sotsiaalmaksu tasumine lõpetati pärast seda, kui Riigikontroll sellele tähelepanu juhtis. SKA selgitusel telliti seejärel päring rahvastikuregistrist ning kontrolliti kõigi ravikindlustatud isikute õigust riigi makstavale sotsiaalmaksule. Lisaks tegeletakse ameti selgitusel SKAISi ja rahvastikuregistri vahelise andmevahetuse automatiseerimisega.

Riigikontrolli soovitus Sotsiaalkindlustusameti peadirektorile: tagada sotsiaalkaitse infosüsteemis abielukande kehtivuse kontrollimiseks automaatne andmevahetus rahvastikuregistriga, et vältida riigipoolse sotsiaalmaksu alusetut maksmist.

6. Sotsiaalkindlustusameti nõuete ja kohustiste inventuur on puudulik

Sotsiaalministeeriumi valitsemisala finantsarvestuse toimemudeli järgi inventeerib SKA infosüsteemiga SKAIS seotud nõuded ning kohustised. Riigikontroll tegi 12.07.2018 saadetud märgukirjas tähelepaneku selle kohta, et Sotsiaalkindlustusamet ei lõpetanud nõuete ja kohustiste inventuuri õigel ajal. Ka 2018. aastal ei ole SKAISiga seotud nõuete ja kohustiste inventuuri korraldatud viisil, mis võimaldaks veenduda, kas aruandeperioodi lõpu seisuga on bilansisaldod õiged.

Avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhend sätestab, et vähemalt kord aastas viakse läbi kõigi oluliste varade ja kohustiste põhjalik aastainventuur. Inventuuri eesmärk on veenduda, et aruandeperioodi lõpu seisuga on bilansis kajastatud kõik tegelikud nõuded ja kohustised, nende arvestus on korrektne ning selle tulemusena on bilansisaldod õiges väärtuses. Inventuur on ka asutuse üks olulisemaid kontrollisüsteeme, mis annab kindlust, et kehtestatud sisekontrollisüsteem toimib ja infosüsteemi automaatkanded tagavad korrektse finantsarvestuse.

SKA ei ole 2018. aasta nõuete ja kohustiste inventuuri teinud viisil, mis täidaks avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendis bilansisaldode inventeerimisele seatud eesmärki. SKA sissenõudmise talitus on 17.12.2018. aasta seisuga läbi viinud infosüsteemiga SKAIS seotud **nõuete** inventuuri, mille tulemusena korrastati infosüsteemi andmeid ning hinnati lootusetuks nõudeid kogusummas 70 229 eurot. Inventuuri tulemuste alusel parandati nõuete saldot aga alles 2019. aastal, mitte aruandeperioodi lõpu seisuga. Lisaks puudub inventuuri dokumentatsioonis hinnang nõuete allahindamise vajadusele, nagu on nõutud avaliku sektori finantsarvestuse- ja aruandluse juhendis, hinnatud on vaid nende nõuete lootusetuks tunnistamise vajadust.

Täielikku SKAISiga seotud **kohustiste** inventuuri dokumentatsiooni Riigikontrollile ei edastatud. Edastati üksnes SKAISiga seotud maksukohustiste võrdlus e-MTA-ga (16,9 miljonit eurot).

Eelneva tõttu ei ole võimalik veenduda, kas aruandeperioodi lõpu seisuga on nõuded ja kohustised bilansis õiges väärtuses. 31.12.2018. aasta seisuga on SKA-l sotsiaaltoetuste andmisega seotud nõudeid 1,5 miljonit ning kohustisi 41,7 miljonit eurot.

SKA selgitusel on nõuete ja kohustiste inventuure, kontrolle füüsiliste isikute kaupa ja saldovõrdlusi tehtud aasta jooksul järjepidevalt ja igakuiselt. Tehtud kontrollid ja võrdlused ei ole aga koondatud ühte kataloogi, vaid on teemade ja kuude kaupa arhiveeritud raamatupidamises ja infosüsteemis.

Võttes arvesse SKA tegevuse spetsiifikat, võib Riigikontrolli hinnangul olla mõistlik teha eelkirjeldatud toiminguid aasta jooksul järjepidevalt ja igakuiselt. Siis peab see aga olema reguleeritud ka toimemudelil ning tegevus peab olema korraldatud ja dokumenteeritud viisil, mis võimaldaks veenduda, et 31.12.2018. aasta seisuga on bilansisaldod õiged.

Lisaks on bilansiväliselt arvel elatisabi nõudeid summas 6,9 miljonit eurot. Raamatupidamise sise-eeskirjas ega muus asutuse juhendis ei ole täpsustatud, millised on bilansiväliste nõuete arvestuspõhimõtted. Riigikontrolli hinnangul on tegemist olulise saldoga, mistõttu tuleks SKA-l reguleerida ka bilansiväliste nõuete arvestuspõhimõtted, sh inventeerimise korraldus.

Riigikontrolli soovitused Sotsiaalkindlustusameti peadirektorile:

- via toimemudelil lähtudes õigel ajal ja korrektselt läbi bilansisaldode inventeerimine, et oleks võimalik veenduda aruandes kajastatud nõuete ja kohustiste saldo õigsuses;
- täiendada sisekorda bilansiväliste elatisabi nõuete arvestuspõhimõtetega.

7. SKA ei esitanud elatisabi auditeerimiseks vajalikke andmeid ning ei teavitanud tõrgetest viivitamatult, mistõttu ei olnud võimalik audititoiminguid teha

Riigikontrollil oli kavas kontrollida uues infosüsteemis SKAIS2 määratava kohtu- ja täitemenetlusaegse elatisabi sisekontrollisüsteemi toimimist, tehingute seaduslikkust ja raamatupidamises kajastamise õigsust. Sotsiaalkindlustusamet ei olnud aga suuteline edastama auditeerimiseks vajalikke algandmeid ja ei teatanud sellest viivitamata, mistõttu ei olnud võimalik audititoiminguid teha.

Auditi kontaktisikut SKAs teavitati auditi ajakavast 2018. aasta novembri alguses. Kokkulepitud ajakava kohaselt saadeti SKA-le päring selle kohta, milliste kuude kohta kulukontode tekkepõhiseid raamatupidamise väljavõtteid soovitakse, kuid kokkulepitud ajaks elatisabi väljavõtet Riigikontrollile ei edastatud. Kuna ka muud küsitud väljavõtted edastati planeeritust hiljem ja detsembri keskpaiga seisuga ei olnud soovitud väljavõtet saadetud, ei olnud auditi vahetoimingutena võimalik elatisabi kontrollitoiminguid teha.

2019. aasta alguses teavitati ametit uuesti, milliste raamatupidamiskontode väljavõtteid auditi lõpptoimingute tegemiseks soovitakse, et kõik planeeritud kontrollitoimingud läbi viia. SKA teavitas, et neid väljavõtteid on võimalik saata alates 6. veebruarist, ja Riigikontroll arvestas sellega oma töö

planeerimisel. Kuid ka ajavahemikul veebruarist aprillini tehtud mitmete meeldetuletuste järel ei edastatud Riigikontrollile kohtu- ja täitemenetlusaegse elatisabi kulukonto väljavõtet.

Alles aprillis 2019 edastati Riigikontrollile info, et SKAIS2 aruandlusvõimekus on piiratud ja SKA selgitusel ei ole terve aasta tekkepõhist kulukonto väljavõtet raamatupidamise tehingutest võimalik teha sellise andmestruktuuriga nagu Riigikontroll ametiga auditi alguses kokku leppis ja nagu Riigikontroll on varasemalt SKAIS1-st saanud. SKA lahenduseks oli kasutada kontrollitoimingute tegemisel kassapõhiseid väljamaksete andmeid ning Riigikontroll nõustus sellega. SKA selgitusel on aruandlusvajadus SKAIS2-s ajas muutunud, mistõttu on arendajalt aruandeid juurde tellitud. Ameti selgitusel on nad saanud kõik vajalikud kontrollid praeguse aruandlusvõimekusega tehtud, kuna kontrolle tehakse kuupõhiselt ja pole olnud vajadust võtta terve aasta kulukonto väljavõtet.

Aprilli keskpaigas edastati 2018. aasta jaanuarist detsembrini tehtud elatisabi väljamaksed, kuid need andmed ei olnud täielikud, kuna puudusid SKAIS2-väliselt menetletud elatisabi maksed. Puuduolevaid andmeid ei edastatud ka aprilli lõpuks.

Kuna RTK lõpetab saldoandmikes vigade parandamise 30. aprillil ja 29. aprilliks ei edastatud Riigikontrollile kohtu- ja täitemenetlusaegse elatisabi 2018. aasta väljamaksete täielikke andmeid ega raamatupidamisest tehingute väljavõtet, ei olnud Riigikontrollil võimalik kontrollitoiminguid teha ega anda hinnangut elatisabi sisekontrollisüsteemi toimimisele, tehingute seaduslikkusele ja raamatupidamises kajastamise õigsusele (elatisabi kulud olid 2018. aasta lõpu seisuga 4,2 miljonit eurot).

Riigikontroll on seisukohal, et auditeeritud on aegsasti teavitatud, kuid sellest hoolimata ei olnud Sotsiaalkindlustusamet suuteline viie kuu vältel vajalikke algandmeid esitama.

Riigikontrolli soovitus Sotsiaalkindlustusameti peadirektorile: edaspidi teavitada viivitamatult Riigikontrolli tõrgete esinemisest, et koostöös leida lahendus, kuidas auditis planeeritu ja ametiga kokkulepitu saaks täidetud.

Ootame Teie kirjalikku vastust märgukirjas tehtud soovitude kohta hiljemalt 9. augustil 2019.

Riigikontroll tänab Sotsiaalministeeriumi valitsemisala teenistujaid koostöö eest ning loodab, et esitatud tähelepanekutest ja soovitudest on abi sisekontrollisüsteemi tõhustamisel ning raamatupidamisarvestuse parandamisel ministeeriumi valitsemisalas.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ines Metsalu-Nurminen
peakontrolör

Angela Onno
Angela.Onno@riigikontroll.ee